

COVID-19 PANDEMİSİNİN HEMŞİRELER VE CERRAHİ KLİNİKLERDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERE ETKİSİNE BİR BAKIŞ

A LOOK AT THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON NURSES AND NURSES WORKING IN SURGICAL CLINICS

Nurten TAŞDEMİR¹, Dilek YILDIRIM TANK¹, *Büşra TARI¹

*e-mail: gadamm67@gmail.com

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Zonguldak, Türkiye

ÖZET

İlk olarak 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve kısa sürede dünya geneline yayılarak pandemi ilan edilen COVID-19 enfeksiyonu toplumun her kesiminden insanın ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak birçok sorunla karşılaşmasına neden olmuştur. Pandemi sürecinin en fazla etkilediği gruplar arasında yer alan, yüksek riskli kliniklerde çalışan cerrahi hemşireleri de bu süreçten birçok açıdan olumsuz etkilenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda pandemi sürecinde hemşirelerde birçok ruhsal sağlık sorununun ortaya çıktığı belirtilmekte olup, en yaygın görülen sorunların başında enfekte olma korkusu, depresyon, anksiyete ve stresin geldiği belirtilmektedir. Pandemi sürecinde hemşirelerin yaşadıkları ruhsal sağlık sorunlarının en aza indirilmesi için öncelikli olarak konuya ilişkin bilinçlendirme çalışmaları yapılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada pandemi sürecinde cerrahi hemşirelerinde görülen ruhsal sağlık sorunlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Keywords: COVID-19 süreci, hemşireler, ruhsal sağlık sorunları

ABSTRACT

The COVID-19 infection, which first appeared in Wuhan, China in 2019, spread to the whole world in a short time and was declared a pandemic, has caused people from every walks of society to face many economic, social and psychological problems. Surgical nurses working in high-risk clinics, which are among the groups most affected by the pandemic process, were also adversely affected by this process on several counts. In the studies in the literature, it is stated that many mental health problems occur in nurses during the pandemic process, and it is stated that the most common problems are fear of getting infected, depression, anxiety and stress. It is important to carry out awareness-raising studies on the subject, so as to minimize the mental health problems experienced by nurses during the pandemic process. Within this scope of the study conducted, it was aimed to evaluate the mental health issues seen in surgical nurses during the pandemic process.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 process, nurses, mental health issues

JEL CODE: I12

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde birçok enfeksiyon hastalığı kitlesel insan ölümlerine neden olmuştur. İnsanlarda koronavirüslerin neden olduğu hastalık tipi basit soğuk algınlığından, önemli akut sorunlara kadar uzanabilen geniş bir spekturuma sebep olmaktadır (Tiftikçi, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'ne göre, enfeksiyon hastalıklarına bağlı ölümler dünyadaki tüm ölümlerin ikinci sıradaki sebebi olarak değerlendirilirken, gelişmekte olan ülkelerde bu durum ilk sırada yer almaktadır. Enfeksiyonlar her yıl ortalama olarak 15 milyon ölüme neden

olmaktadır (Derman, 2020). İnsan ölümlerine neden olan enfeksiyonların başında koronavirüsler gelmektedir.

Son yıllarda dünya genelinde ciddi bir yaygınlık oranına ulaşan pandemilerin başında COVID-19 enfeksiyonu gelmektedir. Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19, insandan insana damlacık enfeksiyonu yoluyla bulaşan ve yüksek bir yayılım hızı gösteren, bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiş bir hastalıktır (Muslu & Özçelik-Ersü, 2020; Pınar-Şenkalfa, 2020).

Cerrahi girişimlerin meydana geldiği ameliyathaneler COVID-19 'un bulaşım yolu olan öksürme, hapşırma esnasında ortaya çıkan viral parçacıkları içeren solunum damlacıklarının yayılması açısından bulaşma riskinin yüksek olduğu birimlerdir. Bununla birlikte, ventilasyon, entübasyon, trakeostomi gibi belirli işlemler esnasında virüs taşıyan damlacıklar, hava ile karışarak aerosollerini oluşturur. Bu aerosoller, üç saate kadar havada asılı kalır. Hafif olmalarından dolayı yüzeylerde daha da fazla kalırlar. Aerosollerin solunmasından sonra da enfeksiyon oluşabilir veya temiz olmayan ellerin ağız, burun veya gözlerle teması sonucunda virüs ile bulaş meydana gelir. Cerrahi müdahaleler başta olmak üzere hastaya uygulanan invaziv girişimler, COVID-19 bulaş riski açısından yüksek riskli uygulamalardır. Hastanın solunum salgıları, kanı veya vücut sıvıları ile temasından dolayı tedbir alınması gerekmektedir. Bu tedbirler, Kişisel Korucu Ekipmanların (KKE) kullanımını içerir. Bu ekipmanlar; maske, tek kullanımlık N95 sıvı geçirmez önlük, koruyucu gözlük/siperlik, çift eldiven, ayakları korumak için ekipman ve motor hava filtrelerinin kullanımından oluşur. Yüksek riskli birimlerden biri olan ameliyathanelerde ameliyatların uzunluğu, steril olma gibi özellikler ekipmanlarla çalışmanın zorluğunu arttırmaktadır. Cerrahi ekip, bu süreçte kişisel koruyucu ekipmanlar altında ameliyat yapmanın güçlüğüne yaşamışlardır. Xu ve ark. (2020) Shanghai Shuguang Hastanesi'nde 120 sağlık personeli ile yaptıkları araştırmada koruyucu ekipman giyme konusunda anksiyete ve depresyon düzeyinin bir cerrahi personelinde daha yüksek olduğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir. Yine bu çalışmada pandemi döneminde cerrahi personelin kendine ve başkasına hastalık bulaşma riski karşısında psikolojik baskıya maruz kaldığı da vurgulanmıştır (Xu ve ark., 2020; Gümüş & Başgün, 2020; Çolakoğlu ve ark., 2020; Lopez ve ark., 2004).

COVID-19 süresinde ölüm oranları sürekli artış gösterdiği için enfeksiyonun tedavi süreci üzerinde önemle durulan konular arasında yer almaktadır. Hastalığın klinik seyrinin yönetiminde ve enfeksiyonun önlenmesinde görev alan sağlık çalışanlarının başında hemşireler gelmektedir (Demirağ & Hindistan, 2020). Bu durum COVID-19 sürecinde hemşirelik mesleğinin ne kadar önemli bir meslek grubu olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir (Şenol-Çelik ve ark., 2020). Ancak pandemi süreci hemşireler açısından oldukça yoğun ve yorucu geçen bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Yapılan çalışmalarda hemşirelerin bazı günler 24 saat kesintisiz çalışma zorunda kaldıklarını, mevcut çalışma düzenlerinin bozulduğunu, söz konusu gelişmelere paralel olarak ruhsal sağlıklarının bozulduğunu göstermektedir (Hiçdurmaz & Üzar-Özçetin, 2020).

Uzun mesai saatlerini yüksek sıcaklık ve negatif basınçta, tüm kişisel koruyucu ekipmanlarını giyerek geçiren cerrahi hemşireleri, COVID-19 hastaların tanı, tedavi ve hemşirelik bakımıyla ilgilenen sağlık profesyoneli olmanın yanı sıra hem fiziksel hem de psikolojik güçlüklerde yaşamaktadır (Kiyat ve ark., 2020). COVID-19 salgınını kontrol altına almak için gereken tüm tedbirler sağlık kurumları tarafından uygulanırken; hem bir insan olarak kendini korumaya çalışan hem de hastaların korunması ve tedavisi için çalışan hemşirelerin deneyimleri son derece kıymetli ve zorlu hâle gelmiştir. İzole olmak, yüksek riskli alanlarda

bulunmak ve COVID-19 ile enfekte olmuş hastalarla temasta bulunmak ve sevdiklerine bulaştırma riski yaşamak pandemide hemşire olmanın güçlüklerinin yaygın nedenlerindedir (Polat & Coşkun, 2020). Söz konusu unsurlar hemşirelerde mesleki tükenmişliği arttırmakla beraber bazı ruhsal sağlık problemlerinin de ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Ataç & Kaplan, 2021; Kurnaz & Karaçam, 2021).

Arpacioğlu ve arkadaşlarının (2020) Çin’de 1257 sağlık çalışanı ile pandemi döneminde yaptıkları çalışmada, katılımcıların %50.4’ünde depresyon belirtileri, %44.6’sında anksiyete, %34’ünde uykusuzluk, %71.5’inde ise içsel bir sıkıntı yaşadıkları bildirilmiştir. Bununla birlikte yapılan araştırmalar, COVID-19 ile enfekte hastaların tedavilerinden sorumlu hemşirelerin yoğun iş temposu ve devamlı kişisel koruyucu ekipman altında çalışması sonucunda bunalmışlık ve bitkinlik hissi, yorgunluk, çaresizlik, korku, endişe, kendini güçsüz hissetme gibi olumsuz duyguları yoğun bir şekilde hissettikleri ortaya çıkmaktadır (Baykara & Eyüboğlu, 2020; Costantini ve ark., 2020). Yine benzer şekilde pandemide sağlık çalışanlarının ruhsal sağlığı üzerindeki etkilerinin araştırıldığı 117 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda, sağlık çalışanlarında salgın sırasında ve sonrasında yüksek seviyelerde akut stres bozukluğu kaygı, tükenmişlik, depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) geliştiği görülmüştür (Serrano-Ripoll ve ark., 2020). Buna ek olarak, koruyucu ekipmanları giymek için gereken süreyi almak, klinik olarak kötüleşen hastaya kardiyopulmoner resüsitasyon uygulamak ve aerosol üreten prosedürler sağlamak gibi durumlar hastanın bakım ve tedavisinde gecikmelere neden olabilir. Bunun sonucunda hemşireler mesleki yetersizlik fikrine ve hastayı kaybetme ihtimali ile karşı karşıya kaldıklarından, stres yaşayabilir ve bu durumda ruhsal çöküntüler oluşmasına sebep verebilir (Chou ve ark., 2010; De Simone ve ark., 2020).

Hemşirelerde COVID-19 sürecinde karşılaşılan ruhsal sorunların başında enfekte olma korkusunun geldiği görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalarda özellikle gündüz vardiyasında çalışma, evli olma, kronik hastalık varlığı, aşılama durumu ve aile çevresinde enfekte birey varlığının hemşirelerde enfekte olma korkusunu arttırdığını göstermektedir (Demir-Gökmen & Sarıboğa, 2021). Durmuş ve arkadaşları (2021) tarafından bu konuda yapılan çalışmada hemşirelerde pandeminin kısa sürde bitmeyeceği düşüncesinin hâkim olması ve riskli kliniklerde çalışmanın enfekte olma korkusunu arttıran unsurların başında geldiği rapor edilmiştir. Arpacioğlu ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmada ise bekar hemşireler ile kıyaslandığı zaman özellikle ailesi ile yaşayan evli hemşirelerde enfekte olma korkusunun yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Pandemi sürecinde hemşirelerde enfekte olma korkusunu azaltan unsurların başında ise çalışma arkadaşlarına duyulan güvenin geldiği belirtilmektedir (Yaşar ve ark., 2021).

COVID-19 sürecinde diğer sağlık çalışanlarında olduğu gibi hemşirelerde de yaygın olarak görülen diğer bir ruhsal sağlık sorunu depresyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar pandemi sürecinin başlı başına depresyona neden olan bir durum olmasının yanında, haftalık çalışma süresinin artmasının depresyon düzeyini arttırdığını göstermektedir (Öztürk ve ark., 2021). Bunun yanında özellikle enfekte olmuş hastalara bakım verme durumu hemşirelerde depresyon düzeyini artıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda yapılan bir çalışmada COVID-19 hastalarına bakım desteği veren hemşirelerin %37.1’inde yüksek düzeyde depresyon belirtisi olduğu rapor edilmiştir (Pamuk-Cebeci & Durmaz, 2021).

Hemşirelerde pandemi sürecinde karşılaşılan diğer bir ruhsal sağlık sorunu ise anksiyete olarak karşımıza çıkmaktadır (Öztürk ve ark., 2021). Pamuk-Cebeci & Durmaz (2021) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada COVID-19 kliniklerinde hastalara bakım hizmeti

veren hemşirelerin %85.7'sinde ileri düzeyde anksiyete görüldüğü rapor edilmiştir. Ekinci & Ekinci (2021) tarafından yapılan çalışmada pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının %31.1'inde anksiyete görüldüğü, şiddetli anksiyete görülme oranının ise %14 olduğu tespit edilmiştir. Alan-Öztürk (2021) tarafından yapılan çalışmada da pandemi sürecinde özellikle kadın sağlık çalışanların durumluk anksiyete düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında yapılan çalışmalarda (Sakaoğlu ve ark., 2020) hemşirelerde anksiyeteyi arttıran unsurların başında enfekte olan hastaya müdahale etme ile evli ve çocuk sahibi olmanın geldiği tespit edilmiştir.

Hemşirelik mesleğinin stresli bir meslek grubu olduğu bilinmekle beraber, pandemi süreci ile birlikte hemşirelerde iş stresinin de arttığı görülmektedir. Bu konuda yapılan bir çalışmada enfekte olan hastalara bakım desteği veren hemşirelerin %41.4 gibi önemli bir bölümünde yüksek düzeyde stres görüldüğü rapor edilmiştir (Pamuk-Cebeci & Durmaz, 2021). Çin'in Wuhan kentinde COVID-19 servislerinde görev yapan hemşireler üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada hemşirelerde algılanan stres düzeyinin yüksek olduğu ve stres düzeyinin yüksek olmasının anksiyete düzeyini de yükselttiği bulunmuştur (Mo ve ark., 2020). Çin'in Wuhan ve Hubei kentlerinde yapılan diğer bir çalışmada ise sağlık çalışanlarının %60 gibi önemli bir bölümünde stres belirtisinin gözlemlendiği tespit edilmiştir (Wang ve ark., 2020). Bunun yanında yapılan çalışmalarda hemşirelerde özellikle pandemi sürecinde düşük özyeterlik algısının stres düzeyini arttırdığı rapor edilmiştir (Çınar ve ark., 2021).

Sonuç

Pandemi sürecinde cerrahi hemşirelerinde özellikle mesleki tükenmişliği arttıran unsurların fazla olması birçok ruhsal sağlık sorunlarının da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu noktada hemşirelerde ruhsal sağlık sorunlarının en aza indirilmesi için özellikle yüksek riskli kliniklerde çalışan cerrahi hemşirelerin yakından izlenmesi ve psikolojik destek sağlanması oldukça önemlidir (Arpacıoğlu ve ark., 2021). Literatürde yer alan çalışma bulguları da sağlık çalışanlarında algılanan sosyal destek düzeyinin pandemi sürecinde ruh sağlığının korunmasına yardımcı olduğu görüşünü desteklemektedir (Öztürk ve ark., 2021). Bu noktada pandemi sürecinde hem hemşirelerin yaşadıkları ruhsal sağlık sorunlarının en aza indirilmesi hem de iş verimliliklerinin artırılması için sosyal destek algılarını yükseltecek önlemler alınması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Alan-Öztürk, E. (2021). *Covid-19 pandemisinde aktif görev alan sağlık hizmeti çalışanlarının okupasyonel performans, kaygı düzeyi ve iş-yaşam dengesinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Arpacıoğlu, S., Baltalı, Z., & Ünübol, B. (2021). Covid-19 pandemisinde sağlık çalışanlarında tükenmişlik, Covid korkusu, depresyon, mesleki doyum düzeyleri ve ilişkili faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 46(1), 88-100.
- Ataç, M., & Kaplan, A. (2021). Covid-19 pandemisinin hemşirelerdeki psikolojik etkisi ve ruh sağlığının korunması. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(1), 54-59.
- Baykara, Z. G., & Eyuboglu, G. Covid-19 pandemisinde hemşirelik bakımı. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, Özel Sayı, 9-17.
- Chou, T. L., Ho, L. Y., Wang, K. Y., Kao, C. W., Yang, M. H., & Fan, P. L. (2010). Uniformed service nurses' experiences with the severe acute respiratory syndrome

- outbreak and response in Taiwan. *The Nursing clinics of North America*, 45(2), 179-191.
- Costantini, M., Sleeman, K. E., Peruselli, C., & Higginson, I. J. (2020). Response and role of palliative care during the COVID-19 pandemic: A national telephone survey of hospices in Italy. *Palliative Medicine*, 34(7), 889-895.
- Çınar, F., Es, M., & Bülbüloğlu, S. (2021). Covid-19 hastalarına bakım veren cerrahi hemşirelerinin stres düzeyleri ve kaynaklarının incelenmesi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 10(1), 85-93.
- Çolakoğlu, M. K., Özgün, Y. M., Pişkin, E., Bostancı, E. B., & Özmen, M. M. (2020). The attitude of Turkish general surgeons during the COVID-19 pandemic: Results of "general surgery COVID-19 pandemic attitude survey". *Turkish Journal of Surgery*, 36(2), 137.
- Demirağ, H., & Hintistan, S. (2020). Covid-19'un klinik yönetimi ve hemşirelik. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 222-231.
- Demir-Gökmen, B., & Sarıboğa, Y. (2021). Hemşirelerde koronafobi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 372-381.
- Derman, O. (2020). Tarih boyunca insanlığın salgın hastalıklarla mücadelesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 63, 26-31.
- De Simone, B., Chouillard, E., Di Saverio, S., Pagani, L., Sartelli, M., Biffi, W. L., ... & Catena, F. (2020). Emergency surgery during the COVID-19 pandemic: what you need to know for practice. *The Annals of The Royal College of Surgeons of England*, 102(5), 323-332.
- Ekinci, İ., & Ekinci, E. (2021). Covid-19 pandemi döneminde sağlık çalışanlarında anksiyete, depresyon, duygu düzenleme güçlüğü ve uyku kalitesinin incelenmesi. *İKSSTD*, 13(2), 61-68.
- Gümüş, K., & Başgün, A. (2021). Evaluation of the Knowledge of Operating Room Nurses of Preventive Practices for Protection Against COVID-19. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 36(3), 300-304.
- Hiçdurmaz, D., & Üzar-Özçetin, Y. S. (2020). Covid-19 Pandemisinde Ön Safta Çalışan Hemşirelerin Ruhsal Sağlığının Korunması ve Ruhsal Travmanın Önlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(Özel Sayı), 1-7.
- Kiyat, İ., Karaman, S., Ataşen, G. İ., & Kiyat, Z. E. (2020). Yeni koronavirüs (Covid-19) ile mücadelede hemşirelik. *Türk Hemşireler Derneği Dergisi*, 1(1), 81-90.
- Kurnaz, D., & Karaçam, Z. (2021). Ebe ve hemşirelerin covid-19 pandemi sürecinde yaşadığı psiko-sosyal ve mesleki zorluklar. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(1), 65-68.
- Lopez, V., Chan, K. S., & Wong, Y. C. J. (2004). Nursing care of patients with severe acute respiratory syndrome in the intensive care unit: case reports in Hong Kong. *International journal of Nursing Studies*, 41(3), 263-272.
- Mo, Y., Deng, L., Zhang, L., Lang, Q., Liao, C., Wang, N., ... & Huang, H. (2020). Work stress among Chinese nurses to support Wuhan in fighting against COVID-19 epidemic. *Journal of Nursing Management*, 28(5), 1002-1009.
- Muslu, M., & Ersü, D. Ö. (2020). Yeni koronavirüs (SARS-CoV-2/COVID-19) pandemisi sırasında beslenme tedavisi ve önemi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 48(1), 73-82.
- Öztürk, M., Ertem, G. T., Kotanoğlu, M. S., Erdinç, Ş., & Kınıklı, S. (2021). Covid-19 pandemisinde görev alan sağlık çalışanlarının algıladıkları sosyal desteğin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerine etkisi. *Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 54(1), 70-77.

- Pamuk-Cebeci, S., & Kara, H. (2021). Corona virüslü hastalara bakım veren hemşirelerde depresyon, anksiyete ve stres düzeyinin belirlenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 46-56.
- Pınar-Şenkalfa, B. (2020). *Covid-19 pandemisi sırasında kistik fibrozisli çocuk hastaların ve ailelerinin kaygı durumlarının anketle değerlendirilmesi ve hastaların klinik durumu ile ilişkisinin incelenmesi*. Uzmanlık Tezi. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi. Gaziantep.
- Polat, Ö. P., & Coşkun, F. (2020). COVID-19 salgınında sağlık çalışanlarının kişisel koruyucu ekipman kullanımları ile depresyon, anksiyete, stres düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Batı Karadeniz Tıp Dergisi*, 4(2), 51-58.
- Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroglu, M., & Çakır, Ö. (2020). Covid-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarında spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi: Tepecik hastanesi örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30, 1-9.
- Serrano-Ripoll, M. J., Meneses-Echavez, J. F., Ricci-Cabello, I., Fraile-Navarro, D., FioldeRoque, M. A., Pastor-Moreno, G., ... & Gonçalves-Bradley, D. C. (2020). Impact of viral epidemic outbreaks on mental health of healthcare workers: a rapid systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 277, 347-357.
- Şenol-Çelik, S., Atlı-Özbaş, A., Çelik, B., Karahan, A., Bulut, H., Koç, G., Çevik-Aydın, F., & Özdemir-Özleyen, Ç (2020). Covid-19 pandemi süreci: Türk Hemşireler Derneği. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(3), 279-283.
- Tiftikçi, İ. (2020). *Covid- 19 pandemi sürecinin acil tıp asistanlarının eğitime ve iş gerginliğine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Antalya.
- Wang, H., Liu, Y., Hu, K., Zhang, M., Du, M., Huang, H., & Yue, X. (2020). Healthcare workers' stress when caring for COVID-19 patients: An altruistic perspective. *Nursing Ethics*, 27(7), 1490-1500.
- Xu, J., Xu, Q. H., Wang, C. M., & Wang, J. (2020). Psychological status of surgical staff during the COVID-19 outbreak. *Psychiatry Research*, 288, doi: 10.1016/j.psychres.2020.112955.
- Yaşar, M.E., Yalman, F., & Çelik, Ş. (2021). Pandemi sürecinde hemşirelerin covid-19 korkusu, güven duygusu ve yardımlaşma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 206-226.

EXTENDED ABSTRACT

In the historical process, many infectious diseases have caused mass human deaths. The type of disease caused by corona viruses in humans causes a wide spectrum ranging from the common cold to serious acute problems (Tiftikçi, 2020). According to the World Health Organization (WHO), while deaths due to infectious diseases are considered the second leading cause of all deaths in the world, it is placed on the top in developing countries. Infections cause an average of 15 million deaths each year (Derman, 2020). Corona viruses are the leading infections caused for human deaths.

In recent years, COVID-19 infection is at the forefront of the pandemics that have reached a serious prevalence rate around the world. COVID-19, which emerged in Wuhan, China in December 2019, is a disease that is transmitted from person to person through droplet infection and has a high spread rate, for this reason, it is a disease which has been declared a as a pandemic by the World Health Organization. (Muslu & Özçelik-Ersü, 2020; Pınar-Şenkalfa, 2020).

Since the death rates are constantly increasing during the COVID-19 period, the treatment process of the infection is among the issues that are emphasized. Nurses are at the forefront of healthcare professionals participated in the management of the clinical course of the disease and the prevention of infection (Demirağ & Hindistan, 2020). This situation has once again revealed how important the nursing profession is during the COVID-19 process (Şenol-Çelik et al., 2020). However, the pandemic process is considered as a very intense and tiring process for nurses. In studies, it shows that nurses have to work uninterrupted 24 hours a day, some days, their current working orders are deteriorated, and their mental health deteriorates in parallel with these developments (Hiçdurmaz & Üzar-Özçetin 2020).

Surgical nurses, spending long working hours in high temperature and negative pressure, wearing all their personal protective equipment, experience both physical and psychological difficulties as well as being healthcare professionals dealing with the diagnosis, treatment and nursing care of COVID-19 patients (Kiyat et al., 2020). While all necessary measures to control the COVID-19 pandemic are being implemented by health institutions; the experiences of nurses, who both try to protect themselves as human beings and work for the protection and treatment of patients, have become extremely valuable and challenging. Being isolated, being in high-risk areas, being in contact with patients infected with COVID-19, and having the risk of infecting their loved ones are common reasons for the difficulties of being a nurse in the pandemic (Polat and Coşkun, 2020). As these factors in question increase professional burnout in nurses, they also paved the way for the emergence of some mental health problems. (Ataç & Kaplan, 2021; Kurnaz & Karaçam, 2021).

In the study conducted by Arpacioğlu et al. (2020) with 1257 healthcare workers in China during the pandemic period, it has been reported that the 50.4% of the participants experienced depression symptoms, 44.6% anxiety, 34% insomnia, and 71.5% internal distress (Arpacioğlu et al., 2021). In the meantime, studies have revealed that the nurses responsible for the treatment of patients infected with COVID-19 intensely feel negative emotions such as feeling overwhelmed and exhausted, fatigue, helplessness, fear, anxiety, and feeling powerless as a result of their intense work pressure and continuous work under personal protective equipment. (Costantini et al., 2020). Similarly, as a result of the research conducted with 117 participants, in which the effects of the pandemic on the mental health of healthcare workers were investigated, it was seen that high levels of acute stress disorder, anxiety, burnout, depression and post-traumatic stress disorder (PTSD) developed in healthcare workers during and after the pandemic (Serrano-Ripoll et al., 2020). In addition, situations like taking the time needed to put on protective equipment, administering cardiopulmonary resuscitation to a clinically deteriorating patient, and providing aerosol-generating procedures can cause delays in patient nursing and treatment. So, since nurses are faced with the idea of professional illiteracy and the possibility of losing the patient, they may get stressed and in this case may cause psychological breakdown (Chou et al., 2010).

It has been seen that the fear of being infected comes at the beginning of the mental problems encountered in the process of COVID-19 in nurses. Studies on this subject show that working on the day shift, being married, presence of chronic diseases, vaccination status and the presence of infected individual in the family increase the fear of being infected in nurses (Demir-Gökmen and Sarıboğa, 2021). In the study on this subject conducted by Durmuş et al. (2021), it was reported that the dominance of the thought that the pandemic will not end in a short time among nurses and working in risky clinics are the leading the factors that increase the fear of being infected. In the study conducted by Arpacioğlu et al. (2021), it was found that the fear of being infected was at a high level especially in married nurses who live with

their families when compared to single nurses. It is stated that the leading factor that reduces the fear of being infected in nurses during the pandemic process is the trust in their colleagues (Yaşar et al., 2021).

Depression is another common mental health issue in nurses as well as in other healthcare professionals during the COVID-19 process. Studies show that, in addition to the fact that the pandemic process is a situation that causes depression on its own; the increase in the weekly working time increases the level of depression (Öztürk et al., 2021). In addition, the state of giving care to infected patients is considered as a factor that increases the level of depression in nurses. In a study on this subject, it was reported that 37.1% of nurses who provided care support to COVID-19 patients had high levels of depression symptoms (Pamuk - Cebeci and Durmaz, 2021: 46). In another study carried out on personnel working in healthcare institutions in Wuhan, China, the prevalence of depression in healthcare personnel was found to be 10.7%. Another mental health problem encountered in nurses during the pandemic process is anxiety (Öztürk et al., 2021). In a study conducted by Pamuk - Cebeci and Durmaz (2021: 46), it was reported that 85.7% of nurses providing care to patients in COVID-19 clinics had advanced anxiety. As a result, when the research findings in the literature are evaluated, it can be said that the pandemic process affects surgical nurses in terms of mental negatively.